

Dosarul nr. 2ra-481/20

Prima instanță: Judecătoria Soroca, sediul Central (jud: P. Cocitov)
Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (jud: A. Corcenco, D. Stănilă, D. Corolevschi)

DECIZIE

29 iulie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Nicolae Craiu
Mariana Pitic

examinând recursul declarat de Lisnic Valentina, reprezentată de avocatul Vicol-Felișcan Tatiana,

în cauza civilă, la cererea depusă de Lisnic Valentina, persoană interesată Serviciul Fiscal de Stat, DGAF Nord cu privire la constatarea faptului acceptării succesiunii și cererea reconvențională depusă de Lisnic Vitalii împotriva Valentinei Lisnic cu privire la constatarea faptului acceptării succesiunii,

împotriva deciziei din 12 noiembrie 2019 a Curții de Apel Bălți, prin care a fost admis apelul declarat de Lisnic Vitalii, reprezentat de avocatul Grosu Igor și a fost casată parțial hotărârea din 29 mai 2019 a Judecătoriei Soroca, sediul Central,

constată:

La data de 05 iunie 2018, Lisnic Valentina a depus cerere cu privire la constatarea faptului acceptării succesiunii, persoană interesată Serviciul Fiscal de Stat, DGAF Nord.

În motivarea cererii, petiționara a invocat că la data de 16 iulie 1985, a înregistrat căsătoria cu Lisnic Ion la OSC Chișinău, actul de căsătorie fiind înregistrat cu nr. 0055612.

A menționat că la 15 octombrie 2017, Lisnic Ion a decedat, fapt confirmat prin certificatul de deces seria DC-IV 1623859.

A indicat că s-a adresat la notar pentru perfectarea moștenirii a 1/4 din patrimoniul defunctului, însă dat fiind faptul că a omis termenul de 6 luni pentru acceptarea succesiunii, i-a fost explicat că este necesar să se adreseze în instanța de judecată.

Petiționara a susținut că defunctul are un singur fiu din prima căsătorie, care deja a acceptat 1/4 din patrimoniu în termenul de 6 luni.

Lisnic Valentina a remarcat că dispune de dreptul la 1/2 cotă-parte din proprietatea comună în devălmășie și consideră că a acceptat succesiunea prin intrarea în posesia bunurilor succesoriale, fapt confirmat prin certificatul din 05 iunie 2017 eliberat de Primăria s. Bădiceni, r-nul Soroca, potrivit căruia nu are restanțe la impozitele și taxele administrate de autoritatea publică locală.

A solicitat constatarea faptului acceptării succesiunii prin intrarea în posesia patrimoniului rămas după decesul soțului Lisnic Ion – 1/4 din grădina cu suprafața de 0,2 ha și nr. cadastral XXXXX, 1/4 din terenul pentru construcții cu suprafața de 0,186 ha și nr. cadastral XXXXX și 1/4 din grădina cu suprafața de 0,2079 ha și nr. cadastral XXXXX.

La data de 23 octombrie 2018 a fost atrasă în proces persoana interesată Vitalii Lisnic, care prin intermediul reprezentantului său Igor Grosu la data de 05 noiembrie 2018 a înaintat acțiune reconvențională împotriva Valentinei Lisnic cu privire la constatarea faptului acceptării succesiunii.

În motivarea cererii reconvenționale, Lisnic Vitalii a indicat că la momentul decesului tatălui său, dânsul deja locuia în mun. Soroca, str. Păcii, 1. După înmormântarea pe tatălui a primit de la notar certificatul de calitate de moștenitor, rămânând să administreze bunurile defunctului.

A notat că fosta soție a tatălui, Lisnic Valentina a fost scoasă de la evidență din gospodăria lui Lisnic Ion, deoarece nu au conviețuit împreună aproximativ 17 ani până la deces.

Astfel, Lisnic Vitalii a susținut că este unicul moștenitor legal. Fiind nevoit să plece peste hotarele țării, le-a permis vecinilor să se folosească de terenurile agricole și să le îngrijească, lăsându-i mamei sale, Lisnic Valentina Alexei procură generală în scopul administrării și posedării bunurilor. Mama sa, Lisnic Valentina la 06 iunie 2018 a dorit să achite impozitul funciar pentru fiu, pentru anul 2018, însă a aflat că la 05 iunie 2018 impozitul a fost achitat de fosta soție a tatălui, Lisnic Valentina.

A menționat că mama lui a depus cerere la notar din numele său pentru obținerea certificatului de moștenitor legal, însă la 07 octombrie 2018 a primit răspuns de la notar că pe rolul Judecătoriei Soroca se află în examinare cererea Valentinei Lisnic, a doua soție a tatălui, privind constatarea faptului juridic care are valoare juridică urmare a decesului lui Lisnic Ion. Astfel, din motivul că moștenirea face obiectul unui litigiu civil, notarul a refuzat eliberarea certificatului de moștenitor legal.

Consideră că cererea Valentinei Lisnic este neîntemeiată, deoarece a întrerupt relațiile cu tatăl său cu mult înainte de deces și a omis termenul de acceptare a succesiunii.

Lisnic Vitalii a solicitat constatarea faptului acceptării succesiunii de către el, prin intrarea în posesie a bunurilor tatălui în scopul obținerii certificatului de moștenitor legal și încasarea cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea din 29 mai 2019 a Judecătoriei Soroca, sediul Central, a fost admisă cererea petiționarei Lisnic Valentina și a fost constatat faptul acceptării succesiunii de către Lisnic Valentina, rămase după decesul soțului Lisnic Ion, prin intrarea în posesia a 1/2 cota parte a bunurilor succesoriale și a bunurilor imobile: teren pentru construcții nr. cadastral XXXXX cu suprafața 0,186 ha, teren-grădină cu nr. cadastral XXXXX, cu

suprafața 0,2 ha și teren-grădină cu nr. cadastral XXXXX cu suprafața 0,2079 ha, situate în XXXXX. Cererea reconvențională înaintată de Lisnic Vitalii a fost respinsă ca neîntemeiată.

La data de 26 iunie 2019 Lisnic Vitalii, reprezentat de avocatul Grosu Igor, a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea apelului, casarea integrală a hotărârii din 29 mai 2019 a Judecătorei Soroca, sediul Central și emiterea unei noi hotărâri, prin care cererea Valentinei Lisnic să fie respinsă, iar cerințele lui să fie admise.

Prin decizia din 12 noiembrie 2019 a Curții de Apel Bălți, a fost admis apelul declarat de Lisnic Vitalii, reprezentat de avocatul Grosu Igor și a fost casată hotărârea din 29 mai 2019 a Judecătorei Soroca, sediul Central în partea aditerii cererii depuse de Lisnic Valentina cu privire la constatarea faptului acceptării succesiunii, cu emiterea în această parte a unei soluții noi, prin care cererea a fost scoasă de pe rol. În rest, în partea respingerii cererii reconvenționale înaintate de Lisnic Vitalii, hotărârea primei instanțe a fost menținută.

La data de 13 ianuarie 2020, prin intermediul oficiului poștal, Lisnic Valentina, reprezentată de avocatul Vicol-Felișcan Tatiana, a depus recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului s-a invocat că decizia instanței de apel este neîntemeiată și ilegală, fiind emisă cu interpretarea în mod eronat a legii.

A indicat că instanța de apel a aplicat în mod eronat legea, fără a ține cont de faptul că a depus cererea pentru a i se recunoaște/reconfirma un drept în procedură specială, nebănuind că în cadrul examinării cauzei ar putea să apară alte circumstanțe, dânsa având deja dreptul la 1/2 cotă-parte din proprietatea comună în devălmășie a soților.

A remarcat că instanța de fond, la intervenirea în proces a lui Lisnic Vitalie, a dispus prin încheiere examinarea cauzei în procedură contencioasă și hotărârea a fost pronunțată bineînțeles în procedură generală.

Astfel, consideră că instanța de apel eronat a stabilit că cererea cu privire la constatarea faptului acceptării succesiunii a fost examinată în procedură specială, or, în asemenea caz ar fi paradoxală examinarea în cadrul aceluiași dosar a unei cereri în procedură specială și a alteia – în procedură generală, adică a celei reconvenționale depuse de Lisnic Vitalii.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Bălți a pronunțat decizia contestată la data de 12 noiembrie 2019.

Potrivit scrisorii de însoțire nr. 23682, decizia motivată a instanței de apel a fost expediată în adresa părților la data de 24 decembrie 2019 (f.d. 163) și a fost recepționată de către avocatul Vicol-Felișcan Tatiana la 30 decembrie 2019, fapt confirmat prin semnătura pe avizul de recepție (f.d. 164), plicul expediat în adresa Valentinei Lisnic fiind însă restituit instanței de apel cu mențiunea „Nereclamat” (f.d. 168-169).

Astfel, recursul, declarat la data de 13 ianuarie 2020 de către Lisnic Valentina, reprezentată de avocatul Vicol-Felișcan Tatiana, este în termen.

La 12 februarie 2020, copia recursului a fost expediată în adresa lui Lisnic Vitalii, avocatului Grosu Igor și Serviciului Fiscal de Stat, DGAF Nord (f.d. 190-192, 195), cu înștiințarea despre depunerea referinței.

Prin referința depusă la 11 martie 2020 Lisnic Vitalii, reprezentat de avocatul Grosu Igor, a solicitat respingerea recursului și a menționat că scoaterea cererii de pe rol automat exclude și admiterea cererii reconvenționale, întrucât exclude și existența litigiului între părți.

La 17 martie 2020, Serviciului Fiscal de Stat, DGAF Nord a depus referință, invocând că în speță, averea succesorală rămasă în urma defunctului Lisnic Ion a fost acceptată în interiorul termenului de 6 luni de către moștenitorul legal Lisnic Vitalii, fiul defunctului. Prin urmare, se atestă că Lisnic Valentina nu este unicul moștenitor.

În conformitate cu art. 440 alin. (2) din Codul de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 08 iulie 2020 a considerat recursul admisibil și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recursul declarat și obiecțiile expuse în referințe, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis, cu casarea deciziei instanței de apel și trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În corespundere cu prevederile art. 239 din Codul de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

În conformitate cu art. 240 alin. (1) din Codul de procedură civilă, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admisibilitatea acțiunii.

Conform art. 373 alin. (1), (2) și (5) din Codul de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și

temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Din suportul probator prezent la materialele cauzei rezultă că la 05 iunie 2018, Lisnic Valentina a depus, în conformitate cu art. 281 alin. (2) lit. f) din Codul de procedură civilă, cerere cu privire la constatarea faptului acceptării succesiunii, persoană interesată Serviciul Fiscal de Stat, DGAF Nord, solicitând constatarea faptului acceptării succesiunii prin intrarea în posesia patrimoniului rămas după decesul soțului Lisnic Ion – 1/4 din grădina cu suprafața de 0,2 ha și nr. cadastral XXXXX, 1/4 din terenul pentru construcții cu suprafața de 0,186 ha și nr. cadastral XXXXX și 1/4 din grădina cu suprafața de 0,2079 ha și nr. cadastral XXXXX.

Prin încheierea din 11 iunie 2018 a Judecătorei Soroca, sediul Central, cererea a fost primită spre examinare în procedură specială (f.d. 19).

La data de 23 octombrie 2018 a fost atrasă în proces persoana interesată Vitalii Lisnic (f.d. 37), care prin intermediul reprezentantului său Igor Grosu la data de 05 noiembrie 2018 a înaintat acțiune reconvențională împotriva Valentinei Lisnic cu privire la constatarea faptului acceptării succesiunii de către el, prin intrarea în posesie a bunurilor tatălui în scopul obținerii certificatului de moștenitor legal și încasarea cheltuielilor de judecată (f.d. 40).

Prima instanță, fiind investită cu examinarea prezentei cauze, a admis cererea petiționarei Lisnic Valentina și a constatat faptul acceptării succesiunii de către Lisnic Valentina, rămasă după decesul soțului Lisnic Ion, prin intrarea în posesia a 1/2 cota parte a bunurilor succesoriale și a bunurilor imobile: teren pentru construcții nr. cadastral XXXXX cu suprafața 0,186 ha, teren-grădină cu nr. cadastral XXXXX, cu suprafața 0,2 ha și teren-grădină cu nr. cadastral XXXXX cu suprafața 0,2079 ha, situate în XXXXX. Cererea reconvențională înaintată de Lisnic Vitalii a fost respinsă ca neîntemeiată.

Instanța de apel, fiind investită cu judecarea apelului declarat de către Lisnic Vitalii, a concluzionat asupra temeiniciei acestuia, a casat hotărârea primei instanțe în partea admiterii cererii depuse de Lisnic Valentina cu privire la constatarea faptului acceptării succesiunii și a emis în această parte o soluție nouă, prin care cererea a fost scoasă de pe rol. În rest, în partea respingerii cererii reconvenționale înaintate de Lisnic Vitalii, hotărârea primei instanțe a fost menținută.

Pentru a decide astfel, Curtea de Apel Bălți a constatat că instanța de fond eronat a examinat și a admis cererea petiționarei Lisnic Valentina în procedură specială, or, în speța dată indiscutabil există un litigiu de drept. Astfel, în contextul celor expuse indiscutabil se impune soluționarea pretențiilor invocate de către Lisnic Valentina doar în cadrul înaintării unei acțiuni civile care urmează a fi soluționate în procedură contencioasă cu atragerea părților interesate la caz.

Prin urmare, în conformitate cu art. 267 lit. 1) din Codul de procedură civilă, instanța de apel a ajuns la concluzia scoaterii de pe rol a cererii depuse de Lisnic Valentina.

Totodată, instanța de apel a considerat justă și întemeiată concluzia primei instanțe cu privire la respingerea cererii reconvenționale depuse de către Lisnic Vitalii, deoarece la materialele cauzei nu a fost anexat actul de desfacere a căsătoriei dintre Lisnic Ion și Lisnic Valentina și în asemenea circumstanțe, având în vedere faptul că dreptul de proprietate asupra bunurilor imobile a fost înregistrat în timpul căsătoriei, Lisnic Vitalii nu poate fi unicul moștenitor legal.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, analizând materialele anexate la dosar, în coraport cu legislația în vigoare ce guvernează raportul litigios, consideră că instanța de apel a încălcat normele de drept procedural.

În conformitate cu art. 267 lit. 1) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească scoate cererea de pe rol în cazul în care la examinarea cauzei în procedură specială se constată un litigiu de drept ce ține de competența instanțelor judecătorești.

Conform art. 279 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească examinează în procedură specială cauze cu privire la constatarea faptelor care au valoare juridică.

Potrivit art. 280 alin. (3) din Codul de procedură civilă, dacă, la depunerea cererii sau la examinarea cauzei în procedură specială, se constată un litigiu de drept ce ține de competența instanțelor judecătorești, instanța restituie cererea sau o scoate de pe rol printr-o încheiere și explică petiționarului și persoanelor interesate dreptul lor de a soluționa litigiul în procedură de acțiune civilă la instanța competentă.

Art. 281 alin. (1), (2) lit. f) din Codul de procedură civilă prevede că, instanța judecătorească constată faptele de care depinde apariția, modificarea sau încetarea drepturilor personale sau patrimoniale ale persoanelor fizice și ale organizațiilor. Instanța judecă cauzele în care i se cere să constate: acceptarea unei succesiuni și locul ei de deschidere.

Reieșind din normele procedurale enunțate, instanța de recurs remarcă că, cererea depusă de către Lisnic Valentina cu privire la constatarea faptului acceptării succesiunii se examinează în procedură specială.

Conform legii, dacă la examinarea cauzei în procedură specială, se constată un litigiu de drept ce ține de competența instanțelor judecătorești, instanța scoate de cererea pe rol printr-o încheiere și explică petiționarului și persoanelor interesate dreptul lor de a soluționa litigiul în procedură de acțiune civilă la instanța competentă.

La caz, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că instanța de fond, la înaintarea acțiunii reconvenționale, care denotă existența unui litigiu de drept ce ține de competența instanțelor judecătorești, nu a scos de pe rol cererea Valentinei Lisnic și a examinat ambele cereri într-un singur proces, cererea Valentinei Lisnic în procedură specială, iar acțiunea reconvențională a lui Vitalii Lisnic – în procedură contencioasă, ceea ce este inadmisibil din punct de vedere procedural.

Curtea de Apel Bălți, la judecarea apelului declarat de către Vitalii Lisnic, a constatat că instanța de fond eronat a examinat și a admis cererea petiționarei Lisnic Valentina în procedură specială, deoarece în speța dată indiscutabil există un litigiu de drept, fapt ce impune soluționarea pretențiilor invocate de către Lisnic Valentina doar în cadrul înaintării unei acțiuni civile care urmează a fi soluționate în procedură contencioasă cu atragerea părților interesate la caz.

Însă, deși a ajuns la concluzia scoaterii de pe rol a cererii depuse de Lisnic Valentina în conformitate cu art. 267 lit. l) din Codul de procedură civilă, instanța de apel a considerat justă și întemeiată concluzia primei instanțe în partea respingerii cererii reconvenționale depuse de către Lisnic Vitalii, motivând că la materialele cauzei nu a fost anexat actul de desfacere a căsătoriei dintre Lisnic Ion și Lisnic Valentina și în asemenea circumstanțe, având în vedere faptul că dreptul de proprietate asupra bunurilor imobile a fost înregistrat în timpul căsătoriei, Lisnic Vitalii nu poate fi unicul moștenitor legal.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că, concluziile instanței de apel sunt contradictorii și nu corespund normelor de drept procedural, or, scoaterea de pe rol a cererii examinate în procedură generală, în legătură cu constatarea unui litigiu de drept ce ține de competența instanțelor judecătorești, exclude judecarea acțiunii reconvenționale înaintate de către Lisnic Vitalii.

Astfel, Curtea de Apel Bălți, pronunțând decizia din 12 noiembrie 2019, a omis să satisfacă standardele procedurale relevante referitoare la conținutul actului judecătoresc, examinând cauza cu încălcarea normelor de drept procedural.

Se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți (principiul nr. 6 al Recomandării nr. R (84)5 privind principiile de procedură civilă menite pentru ameliorarea funcționării justiției, adoptată la 28 februarie 1984 de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei).

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că decizia pronunțată nu satisface standardele procedurale ale legalității și temeiniciei unui act judecătoresc, omisiune care nu poate fi corectată de către instanța de recurs la examinarea cauzei în ordine de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de către Lisnic Valentina, reprezentată de avocatul Vicol-Felișcan Tatiana, a casa integral decizia din 12 noiembrie 2019 a Curții de Apel Bălți și a trimite cauza spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând cauza, să emită o decizie legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Lisnic Valentina, reprezentată de avocatul Vicol-Felișcan Tatiana.

Se casează integral decizia din 12 noiembrie 2019 a Curții de Apel Bălți, în cauza civilă, la cererea depusă de Lisnic Valentina, persoană interesată Serviciul Fiscal de Stat, DGAF Nord cu privire la constatarea faptului acceptării succesiunii și cererea reconvențională depusă de Lisnic Vitalii împotriva Valentinei Lisnic cu privire la constatarea faptului acceptării succesiunii, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

judecătorii

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Nicolae Craiu

Mariana Pitic